

แนวทางกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย :

ข้อพิจารณาจากกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL

จันทร์เพ็ญ งามวิไลวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2549

ISBN 974 – 671 - 388 - 4

**Legal approach for Law on Conciliation in Thailand :  
Analysis of the UNCITRAL Model Law**

**Janpen Ngamwilaipong**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements**

**for the Degree of Master of Laws**

**Department of Law**

**Graduate School, Dhurakij Pundit University**

**2006**

**ISBN 974 – 671 - 388 - 4**

## กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากท่านอาจารย์วัชย อริยะนันทกะ ที่ได้กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งท่านให้ความเมตตาและกรุณาต่อผู้เขียน ทั้งยังได้สละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ตลอดมา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พิรพันธุ์ พาลุสุข ที่ได้ให้ความกรุณาได้รับเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งท่านอาจารย์สนธิ นิธิธรรมาศ และท่านอาจารย์สรวิศ ลิ้มปริงยี ที่ให้เกียรติเป็นกรรมสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจสอบแก้ไขและให้คำแนะนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ พี่และน้องบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นธุระจัดการในส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนและระเบียบต่างๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้เขียนขอขอบคุณสำหรับมิตรภาพและความหวังดีของเพื่อนทุกท่านที่มีให้

ท้ายที่สุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัวงามวิไลวงศ์ทุกท่าน และขอบคุณคุณวิรัตน์ เหมลิณี ที่ได้ให้การสนับสนุนและเป็นแรงใจให้ผู้เขียนตลอดมาทั้งในระหว่างการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์

จันทร์เพ็ญ งามวิไลวงศ์

## สารบัญ

## หน้า

|                                                                               |    |
|-------------------------------------------------------------------------------|----|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....                                                          | ม  |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....                                                       | ง  |
| กิตติกรรมประกาศ.....                                                          | จ  |
| บทที่                                                                         |    |
| 1. บทนำ.....                                                                  | 1  |
| 1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....                                      | 1  |
| 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....                                              | 5  |
| 1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....                                                    | 5  |
| 1.4 วิธีการศึกษา.....                                                         | 5  |
| 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                                            | 6  |
| 2. ประวัติความเป็นมา ความหมาย สาระสำคัญ และบทบาทของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท..... | 7  |
| 2.1 ประวัติและวิวัฒนาการของการระงับข้อพิพาท<br>โดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....  | 7  |
| 2.2 ความหมายและประเภทของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                            | 12 |
| 2.2.1 ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                   | 12 |
| 2.2.2 ประเภทของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท .....                                    | 16 |
| 2.2.2.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาล.....                                       | 16 |
| 2.2.2.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกศาล.....                                      | 20 |
| 2.3 สาระสำคัญของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                    | 24 |
| 2.3.1 คดีที่สมควรนำเข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                      | 24 |
| 2.3.1.1 คดีแพ่ง.....                                                          | 24 |
| 2.3.1.2 คดีแรงงาน.....                                                        | 28 |
| 2.3.1.3 คดีครอบครัว.....                                                      | 29 |
| 2.3.1.4 คดีพิพาทเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา.....                               | 30 |
| 2.4 บทบาท หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                | 31 |
| 2.4.1 บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                      | 31 |
| 2.4.2 หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                    | 32 |

## สารบัญ (ต่อ)

### หน้า

|         |                                                                                                        |    |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 2.4.2.1 | หน้าที่กำหนดโดยคู่พิพาท.....                                                                           | 33 |
| 2.4.2.2 | หน้าที่จากการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                            | 34 |
| 2.4.2.3 | หน้าที่ตามจริยธรรม.....                                                                                | 37 |
| 2.4.3   | ลักษณะของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                    | 38 |
| 2.5     | ประโยชน์ของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                  | 40 |
| 2.6     | ลักษณะที่เป็นอุปสรรคของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                      | 40 |
| 3.      | กฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในต่างประเทศโดยพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างข้อบังคับ UNCITRAL ค.ศ. 1980 |    |
|         | กับ กฎหมายแม่แบบ UNCITRAL ค.ศ.2002.....                                                                | 43 |
| 3.1     | วิวัฒนาการของกฎหมายแม่แบบ UNCITRAL .                                                                   | 43 |
| 3.2     | โครงสร้างของกฎหมายแม่แบบ UNCITRAL                                                                      | 46 |
| 3.2.1   | การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท                                                         | 46 |
| 3.2.2   | การเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                            | 49 |
| 3.2.3   | จำนวนผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                        | 51 |
| 3.2.4   | การแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                  | 51 |
| 3.2.5   | หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                  | 53 |
| 3.2.6   | การติดต่อระหว่างผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและคู่พิพาท.....                                                  | 55 |
| 3.2.7   | การเปิดเผยข้อมูล.....                                                                                  | 55 |
| 3.2.8   | การรักษาความลับ.....                                                                                   | 56 |
| 3.2.9   | การรับฟังพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาอื่น.....                                                        | 57 |
| 3.2.10  | หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกระบวนการอื่น.....                                                    | 60 |
| 3.2.11  | การสิ้นสุดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                             | 61 |
| 3.2.12  | การนำคดีสู่อนุญาโตตุลาการหรือศาล.....                                                                  | 62 |
| 3.2.13  | ความตกลงระงับข้อพิพาท และการบังคับตามสัญญาประนีประนอม.....                                             | 63 |

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

|                                                                       |    |
|-----------------------------------------------------------------------|----|
| 4. แนวทางการยกร่างกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย.....  | 67 |
| 4.1 จำนวนและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                    | 67 |
| 4.1.1 จำนวนและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม                    |    |
| กฎหมายแม่แบบ UNCITRAL ค.ศ. 2002. ....                                 | 68 |
| 4.1.1.1 จำนวนผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                               | 68 |
| 4.1.1.2 คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท .....                       | 68 |
| 4.1.2 จำนวนและคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยพิจารณาเทียบเคียง              |    |
| กับพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2545.....                         | 69 |
| 4.1.3 แนวทางการยกร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับจำนวนและคุณสมบัติ              |    |
| ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในร่างกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท..... | 76 |
| 4.2 อายุความของข้อพิพาทในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                   | 80 |
| 4.2.1 อายุความกฎหมายแม่แบบ UNCITRAL ค.ศ. 2002.....                    | 81 |
| 4.2.2 อายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ .....                     | 82 |
| 4.2.3 แนวทางการยกร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับอายุความ                       |    |
| ในร่างกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                         | 85 |
| 4.3 ความคุ้มครองพยานหลักฐาน.....                                      | 87 |
| 4.3.1 ความคุ้มครองพยานหลักฐานตาม                                      |    |
| กฎหมายแม่แบบ UNCITRAL ค.ศ.2002.....                                   | 87 |
| 4.3.2 ความคุ้มครองพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมาย                          |    |
| วิธีพิจารณาความแพ่ง.....                                              | 88 |
| 4.3.3 แนวทางการยกร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน                    |    |
| ในร่างกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....                         | 93 |
| 4.4 การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ย หลังลี้ภัยพิพาท .....                | 94 |
| 4.4.1 การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยหลังลี้ภัยพิพาทตาม                  |    |
| กฎหมายแม่แบบ UNCITRAL ค.ศ. 2002.....                                  | 94 |
| 4.4.2 การดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยหลังลี้ภัยพิพาทตาม                  |    |
| ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....                                  | 95 |

## สารบัญ (ต่อ)

|                                                                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.4.3 แนวทางการยกร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนิน<br>กระบวนการไต่เกลี่ยข้อพิพาทลับหลังคู่พิพาท<br>ในร่างกฎหมายว่าด้วยการไต่เกลี่ยข้อพิพาท.....           | 97  |
| 4.5 การรักษาความลับของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                                                         | 98  |
| 4.5.1 การรักษาความลับของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาทตาม<br>กฎหมายแม่แบบ UNCITRAL ค.ศ.2002.....                                                                  | 98  |
| 4.5.2 การรักษาความลับของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาทโดยพิจารณาจาก<br>ประมวลกฎหมายอาญา .....                                                                     | 101 |
| 4.5.3 แนวทางการยกร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความลับ<br>ในร่างกฎหมาย ว่าด้วย การ ไต่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                               | 104 |
| 4.6 ความรับผิดทางแพ่งและทางอาญาของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                                             | 105 |
| 4.6.1 ความรับผิดทางแพ่งของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                                                     | 106 |
| 4.6.1.1 กรณีเปิดเผยข้อมูลความลับ.....                                                                                                                   | 106 |
| 4.6.1.2 กรณีปฏิบัติผิดหน้าที่ที่กำหนด.....                                                                                                              | 107 |
| 4.6.2 ความรับผิดทางอาญาของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาท.....                                                                                                     | 108 |
| 4.6.1.3 ฐานเป็นเจ้าพนักงานยุติธรรมรับสินบน.....                                                                                                         | 109 |
| 4.6.1.4 ฐานเปิดเผยความลับ.....                                                                                                                          | 110 |
| 4.6.3 แนวทางการยกร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิด<br>ทางแพ่ง และทางอาญาของผู้ไต่เกลี่ยข้อพิพาท ในร่างกฎหมาย<br>ว่าด้วยการไต่เกลี่ยข้อพิพาท..... | 113 |
| 4.7 สัญญาประนีประนอมยอมความ และการบังคับตามสัญญา<br>ประนีประนอมยอมความ.....                                                                             | 115 |
| 4.7.1 สัญญาประนีประนอมยอมความและการบังคับตาม<br>สัญญาประนีประนอมยอมความตามกฎหมายแม่แบบ<br>UNCITRAL ค.ศ. 2002.....                                       | 115 |
| 4.7.2 การทำสัญญาประนีประนอมยอมความตาม<br>ประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ .....                                                                                  | 116 |

## สารบัญ (ต่อ)

## หน้า

|                                                        |            |
|--------------------------------------------------------|------------|
| 4.7.3 การบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความตาม           |            |
| ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....                | 118        |
| 4.7.4 แนวทางการขร่างข้อกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาประนีประนอม |            |
| ยอมความและการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ          |            |
| ในร่างกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท.....          | 120        |
| <b>5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....</b>                     | <b>123</b> |
| 5.1 บทสรุป.....                                        | 123        |
| 5.2 ข้อเสนอแนะ.....                                    | 126        |
| บรรณานุกรม.....                                        | 127        |
| ภาคผนวก.....                                           | 135        |
| ประวัติผู้เขียน.....                                   | 217        |